

**Historia De Vita, Moribus, Rebus Gestis, Studiis Ac
Denique morte Praedicantium Lutheranorum, Doct.
Martini Lutheri, Philippi Melancthonis, Matthiae Flacii
Illyrici, Georgii Maioris, et Andreae ...**

Complectens ortum, progressum [et] incrementa, tum arcana plurima
hactenus non prodita, omnium penè huius temporis haeresum

... Vita ... Philippi Melancthonis. Matthiae Flacii Illyrici. Georgii Maioris, Et
Andreae Osiandri

Ulenberg, Kaspar

Coloniae Agrippinae, 1622

III. Negotia Melancthonis cum Visitatione Saxonica.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65643](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65643)

lum Smalcaldicum Adiaphoristas appella- ANNO.
runt, quod ceremonijs quibusdam & ritibus 1525.
Catholicis locum dederint; quam ob causam
ab alijs rigidioribus & Zelotis, Flacianis ma-
ximè, proditæ veritatis accusantur. Hi certè
diuinum cultum, sacris vestibus, cereis, lati-
nis cantionibus, alijsque rebus id genus adhi-
bitis, eum in modum peragunt, vt si spectes ex-
terna tantum, Catholici prorsus esse vi-
deantur.

Postquam armis Principum repressa po- Bellum Sa-
tius, quam oppressa fuit horrenda fanatico- cramenta-
rum colluies, bellum Sacramentarium in- rium reui-
ter Lutherum & Zvinglium eorumque so- uiscit.
cios recrudit: Cuius initium anno 1524. Ie-
næ factum est; atque id pacto quidem inter
Lutherum & Carlostadium inito, quod con- Pacta inter
testatione publica, iunctis solenniter dex- Luth. &
tris, haustuque germanico, & arrabone flore- Carlostad,
ni aurei confirmatum alibi suo loco diximus.
Huic verò certamini Melanchthon ex pro-
fesso, miscere se nunquam voluit. Adhæsit
Luthero quidem, eiusque partes secutus est;
Verum adduci non potuit, vt aduersarios
scriptis publicis oppugnaret. Imò familia- Melanch-
ritatem & amicitiam cum illis coluit, qua- thon in bi-
lis inter litteratos esse solet; nec odium il- uio hæret.
lud in Sacramentarios, quo Lutherus im-
placabili prorsus & acerbissimo flagrauit,
passus est in pectus suum transfundi.

III.
Anno 1526. & 1527. præter publicas occu- Anno 1526
pationes, varijs curis & molestijs distractus & 1527.
fuit

ANNO 1526. & 27 fuit Melanchthon, quibus seipsum implicuit ob negotia priuatorum quorundam; maxime verò Ioachimi Camerarij, quem inter omnes familiares vnice diligebat. In huius gratiam, tametsi affecta erat valetudine, professionem suscepit ad Comitem Mansfeldensem Albertum, cui nomine Germaniæ Principum in Hispaniam ituro Camerarium adiungere cupiebat; tum ad aulam Saxoniam. Res erant non magni momenti, quibus curandis multum fatigabatur. Accedebat ad publicas atq; priuatas occupationes nouū orinus Visitationis cuiusdā, quæ mandatu Principis anno 1527. per Saxoniam instituta fuit; quam duo nobiles, Iureconsultus vnus, & Melanchthon humaniorum litterarum Professor, peregerunt. Vidit enim Princeps Elector, res ecclesiasticas in ditionibus suis perturbatè curari pro libidine Concionatorum, qui nec idem sentiebant de dogmatibus, nec in Sacramentorum administratione diuinoq; cultu ijsdem ceremonijs vtebantur.

Saxonica
Melanchthonis
Visitatio.

Huic malo vt faceret medicinam, suosq; ad eandem doctrinæ diuiniq; cultus & rituum Ecclesiasticorum formam ordinatione publica reuocaret, Lutheri suasu visitationem hanc instituit; de qua, cum hoc anno menibus æstiuis esset peracta, Melanchthon conscripsit librum sub titulo Saxonicae visitationis: In quo missis ijs, vel potius de industria dissimulatis, de quibus tum variè disputabatur, modum de potioribus fidei capitibus

Comitatur
Camerariū
ad Mans-
feld. Co-
mit.

*Chytr. in
Sax. pag. 338*

Ei deman-
datur Visi-
tatio Saxo-
nica.

*Camerar. in
vit. Melan.
pag. 109.*

Libido vi-
uendi apud
Luth.

tibus docendi præscripsit. Ordinavit & ce- ANNO
 remonias ac ritus, quibus in Sacramentorum 1526. & 27
 administratione diuinoque cultu per ditio-
 nes Electoris esset vtendum. Quin & de mo-
 ribus deque disciplina quædam inseruit ad
 refrenandam eorum libertatem & petulan-
 tiam, qui Ecclesias moderantur. Quæ omnia Promulga-
 Lutheri iudicio & Principis autoritate mu- tur.
 nita fuerunt & promulgata. Ita factum est,
 vt, reiectis Ecclesiæ Catholicæ sanctionibus,
 Lutherana Melanchthonicæque in locum
 substituerentur: Quanquam multa retinuit
 in hac visitatione Melanchthon ex ritibus
 Ecclesiæ veteris, quæ Lutherus postmodum,
 Electore rebus humanis exempto, velut Pa-
 pistica prorsus explosit. Interim Visitatores
 magnas in hoc negotio molestias experti
 sunt & difficultates, quæ Melanchthonē im- Difficulta-
 primis duriter exercuerunt. Inuenti passim, tes Visita-
 qui pastorum munere fungebantur, homi- tionis.
 nes inepti & improbi ab ingenio, monaste-
 riorum reiectamenta, futiles, inquam, & per-
 iurio infames apostatæ; quorum tribunitijs,
 vociferationibus & dissonis clamoribus per-
 strepebant cathedræ, nec aliud ferè, quam
 sannæ, conuitia, tonitrua in Pontificem, in
 Episcopos, in Papistas audiebantur; vt genui-
 nos Lutheri discipulos agnosceres. Qua de In epi. Phil.
 re Melanchthon in epistola quadam ad Cam. ad Cam.
 merarium queritur; Ego, inquit, in molestif- pag. 80.
 fimis negotijs hoc tēpore versor; & quidem “
 nullo cum fructu, quantum video. Aded “
 sunt

ANNO
1525.

sunt omnia perturbata partim inscitia docētium, partim improbitate. Horum igitur intemperiem & ferociam vt cohiberet, ita scripsit Visitationem hanc, vt non solum omitteret ea, de quibus tum maximè disceptabatur, sed & ritus quosdam Catholicos retineret, vti diximus, & disciplinæ frenum iniiceret turbatoribus istis, eorumq; licentiam in vita, in moribus cohiberet.

IV. Vnde, postquam typis diuulgata fuit hæc Visitatio, noui clamores in Melanchthonem exorti fuerunt, quasi restitutionem moliretur Pontificiæ tyrannidis, & Euangelij puritatem nouis humanarum constitutionum sordibus inquinaret. Ita nimirum inculcari pœnitentiam, timorem Dei, legis obseruantiam, & studium bonorum operum, vt quæ pridem Melanchthon ipse cū Luthero de iustificatione, de fide, de libero arbitrio, de libertate Christiana docuerat, ea nūc prorsus euertere videatur. Hac ratione ianuā aperiri, per quam Papatus denuò non difficulter irreat.

Lutheri de eâ sentētia. *Tom. 6. l. 1. germ. f. 409* Præuidit Lutherus, vt erat ingenio sagaci, oritura hæc obloquia, cum scriptam à Melanchthone Visitationem recenseret. Ideoq; in litteris ad Electorem Principem se cum Pomerano dicit legisse Visitationis acta, & paucis quibusdam mutatis probare cætera. Quod si forsā, inquit, aduersarij gloriantur nos regredi, vel rursus adrepere, id non est magnopere curandum: rumor iste paulatim conticescet. Quanquam non tam facilè con-

quie-